

Informacja dotycząca leczenia w relacji lekarz-pacjent

Information regarding treatment in physician-patient relationship

Marta Dudzińska¹, Monika Neć²,
Agnieszka Zwołak^{1, 3},
Maria Kurowska^{2, 3},
Joanna Malicka²,
Ewa Kiszczak-Bochyńska¹,
Agata Smoleń⁴,
Jadwiga Daniluk^{1, 3},
Jerzy S. Tarach²

¹Katedra Interny z Zakładem Pielęgniarstwa Internistycznego, Uniwersytet Medyczny, Lublin

²Klinika Endokrynologii, Uniwersytet Medyczny, Lublin

³Katedra Zdrowia, Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II, Biała Podlaska

⁴Katedra i Zakład Epidemiologii, Uniwersytet Medyczny, Lublin

STRESZCZENIE

Wstęp. Informacja dotycząca ordynowanego leczenia, w szczególności dotycząca działań niepożądanych leków, jest ważnym elementem właściwej relacji lekarz-pacjent.

Cel pracy. Analiza opinii pacjentów o otrzymywanych informacjach o celu, działaniu i możliwych skutkach niepożądanych proponowanego leczenia oraz tego, jakich informacji pacjent oczekuje od lekarza.

Materiał i metody. Badaniem objęto 120 osób (78 K i 42 M) w wieku od 19 do 87 lat (średnio 43,9 ± 17,2). Zastosowano metodę autorskiego kwestionariusza ankiety. Wyniki poddano analizie statystycznej.

Wyniki. W trakcie wizyty w gabinecie 78,3% badanych zawsze lub często otrzymywało od lekarza informacje o celu zaleconego leczenia, 93,3% o sposobie dawkowania leków; 25% badanych zawsze lub często jest uprzedzanych o działaniach niepożądanych leków, a kolejne 24,2% nie otrzymywało takiej informacji nigdy; 59,2% badanych chciałoby otrzymywać informacje o efektach ubocznych terapii, 47,5% pacjentów oczekuje także informacji o działaniu leków, w tej grupie przeważają pacjenci młodszy.

Wnioski. Informacja dotycząca możliwych zdarzeń niepożądanych zalecanego leczenia przekazywana jest podczas wizyty lekarskiej zbyt rzadko. Fakt ten powinien skłonić lekarzy do zwrócenia większej uwagi na ten aspekt procesu terapeutycznego. Pacjenci, szczególnie w młodszych grupach wiekowych, oczekują jasno sprecyzowanych informacji o leczeniu, szczególnie o działaniu leku, w tym niepożądanym. Spełnienie tych oczekiwań będzie nie tylko realizacją praw pacjenta, ale także pozwoli lekarzowi uniknąć informacyjnego błędu medycznego.

Forum Medycyny Rodzinnej 2015, tom 9, nr 3, 209–211

Słowa kluczowe: informacja, działania niepożądane, farmakoterapia, relacja lekarz-pacjent

ABSTRACT

Introduction. Information connected with treatment, especially concerning potential side effects of medication, is an important part of physician-patient relationship.

Aim of the study. Evaluate patients opinions in area of information concerning medication obtained from physician.

Material and methods. The study included 120 subjects (78 women and 42 men) at age between 19 and 87 years old. A method of proprietary questionnaire was used.

Results. 78.3% of patients always or often are informed by physician about the aim of advised treatment, 93.3% are given information about the way of administration of medications. 25% studied persons always or often were aware of the potential adverse effects connected with treatment, 24.2% are never informed about this risk; 59.2% of patients would like to be informed about side effects of drugs, 47.5% of studied persons expect information on how medication works, this kind of knowledge is especially sought by younger patients.

Conclusions. Physicians have informed the patients about adverse effects connected with treatment too seldom. This should encourage doctors to put more attention to this part of therapeutic process. Patients, especially younger ones, expect clear information about the treatment, particularly regarding the way a drug works and its potential side effects. Fulfillment of this expectations will result in respecting patient's rights as well as will help avoid medical errors.

Forum Medycyny Rodzinnej 2015, vol 9, no 3, 209–211

Key words: information, side effects, pharmacotherapy, physician-patient relationship

WSTĘP

Informacja dotycząca ordynowanego leczenia jest ważnym elementem właściwej relacji lekarz-pacjent. Szczególnie istotna jest wiedza o działaniach niepożądanych zalecanych

leków oraz możliwości przeciwdziałania im. Pomińnięcie tych informacji może skutkować zwiększonym ryzykiem powikłań oraz być przyczyną informacyjnego błędu medycznego, wynikającego z niedopełnienia obowiąz-

Adres do korespondencji:

dr n. med. Marta Dudzińska
Katedra Interny z Zakładem Pielęgniarstwa
Internistycznego
Uniwersytet Medyczny w Lublinie
ul. Jaczewskiego 8, 20-054 Lublin
tel.: (081) 742 58 25
e-mail: m.dudzińska1@o2.pl

Copyright © 2015 Via Medica
ISSN 1897-3590

ków, jakie na lekarza nakładają przepisy prawa [1, 2].

CEL PRACY

Celem pracy jest analiza opinii pacjentów w zakresie następujących zagadnień:

- Czy przy rozpoczynaniu leczenia pacjent jest informowany o celu, działaniu i możliwych skutkach niepożądanych proponowanego leczenia?
- Jakich informacji oczekuje pacjent od lekarza w związku z zalecanym leczeniem?

MATERIAŁ I METODY

Badaniem objęto 120 osób, hospitalizowanych w Klinice Endokrynologii lub leczonych w poradniach Polikliniki Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego nr 4 w Lublinie. W badaniu zastosowano metodę autorskiego kwestionariusza ankiety audytoryjnej. Charakterystykę badanej populacji przedstawiono w tabeli 1.

Uzyskane wyniki poddano analizie statystycznej (Statistica V. 10.0, StatSoft, Polska). Do wykrycia różnic lub zależności zastosowa-

no test niezależności χ^2 , przyjęto 5-procentowy błąd wnioskowania.

WYNIKI

Ankietowanych zapytano, czy podczas rutynowych wizyt lekarskich otrzymują informację o przeznaczeniu, sposobie dawkowania, działaniu oraz potencjalnych skutkach niepożądanych zalecanego leczenia. Wyniki przedstawiono na rycinach 1 i 2. Nie stwierdzono istotnych różnic pomiędzy zmiennymi demograficznymi w zakresie powyższych wskazań.

Oczekiwania pacjentów w zakresie informacji związanych z zaleconym leczeniem przedstawiono na rycinie 2. Informację o działaniu leku istotnie częściej chcieliby słyszeć pacjenci relatywnie młodszy (rozkład odpowiedzi w poszczególnych przedziałach wiekowych: ≤ 30 lat — 59%, 31–40 lat — 57,9%, 41–50 lat — 57,9%, 51–60 lat — 38,1%, > 60 . roku życia — 18,2%; $p = 0,01$). W zakresie pozostałych wskazań nie stwierdzono istotnych statystycznie różnic pomiędzy pacjentami w zależności od zmiennych demograficznych.

DYSKUSJA

Przekazywanie informacji o proponowanych metodach leczniczych oraz dających się przewidzieć następstwach ich zastosowania jest realizacją obowiązku lekarza, wynikającego z ustawy o zawodzie lekarza [2]. Na podstawie niniejszego badania stwierdzono, iż przekazywanie niniejszej informacji pacjentom ma miejsce zbyt rzadko, szczególnie w zakresie najczęstszych działań niepożądanych związanych z leczeniem. Blisko połowa respondentów nie była nigdy informowana o skutkach ubocznych leków lub też takie dane słyszała rzadko. Zbliżone wyniki uzyskali także inni badacze [3].

Z biegiem lat rośnie znaczenie problematyki związanej z informowaniem pacjenta o procesie diagnostyczno-terapeutycznym, co pozwala pacjentowi dokonać oceny relacji korzyści do ryzyka oraz w udzieleniu świadomej zgody na leczenie lub jej odmowy.

Do częstych błędów należy także brak odpowiedniej informacji ostrzegającej o możliwości interakcji zażywanych przez pacjenta leków z innymi preparatami lub pokarmami [1]. Szczególne znaczenie ma informowa-

Tabela 1

Charakterystyka badanej populacji

Zmienna	
Liczba pacjentów	120
Wiek ¹ (lata)	43,9 ± 17,2 (19–87)
Płeć	
kobiety	n = 78 (65%)
mężczyźni	n = 42 (35%)
Miejsce zamieszkania	
wieś	30,8% (n = 37)
miasto < 100 000	26,7% (n = 32)
miasto > 100 000	42,5% (n = 51)
Wykształcenie	
podstawowe	6,6% (n = 8)
zawodowe	14,2% (n = 17)
średnie	36,7% (n = 44)
wyższe	42,5% (n = 51)
Grupy wiekowe	
≤ 30 lat	32,5% (n = 39)
31–40 lat	15,8% (n = 19)
41–50 lat	15,8% (n = 19)
51–60 lat	17,5% (n = 21)
> 60 lat	18,4% (n = 22)

¹Średnia arytmetyczna ± SD (zakres minimum i maksimum)

nie pacjentów o niekorzystnym wpływie leków na zdolność prowadzenia pojazdów czy pracę na wysokościach [4]. Nieprzekazanie tej informacji przez lekarza lub brak odnotowania faktu jej udzielenia w historii choroby pacjenta w przypadku zdarzenia niepożądanego może pociągnąć za sobą konsekwencje prawne.

Przedstawione opracowanie ma charakter pilotażowy i ma na celu zwrócenie uwagi czytelnika na problem przekazywania pacjentom informacji dotyczących zalecanych leków. Właściwa realizacja tych oczekiwań przyczyni się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa zarówno u pacjenta, jak i u lekarza.

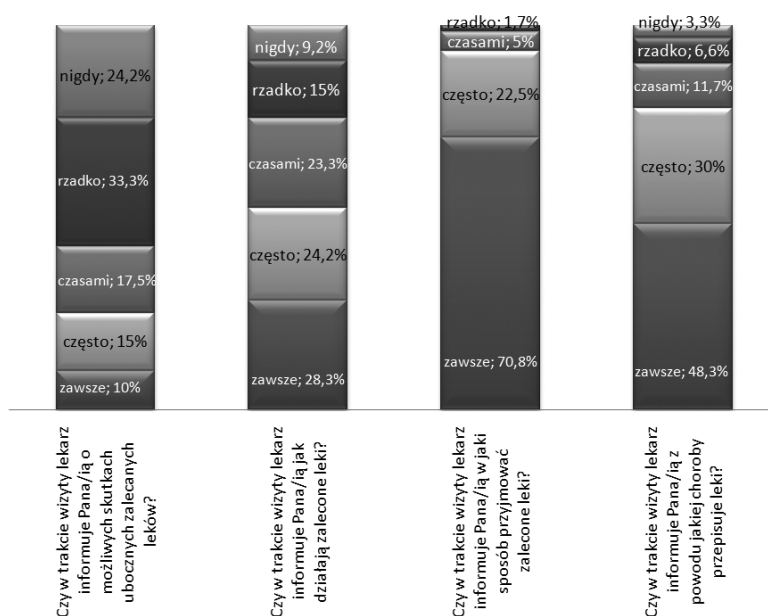
WNIOSKI

Informacja dotycząca możliwych zdarzeń niepożądanych zalecanego leczenia przekazywana jest podczas wizyty lekarskiej zbyt rzadko. Fakt ten powinien skłonić lekarzy do zwrócenia większej uwagi na ten aspekt procesu terapeutycznego.

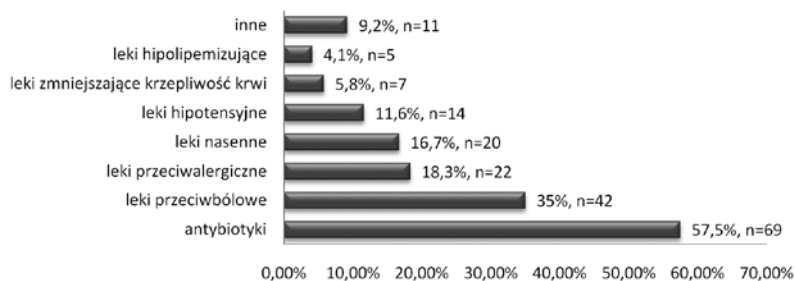
Pacjenci, szczególnie w młodszych grupach wiekowych, oczekują jasno sprecyzowanych informacji o leczeniu, szczególnie o działaniu leku, w tym niepożądanym. Spełnienie tych oczekiwań będzie nie tylko realizacją praw pacjenta, ale także pozwoli lekarzowi uniknąć informacyjnego błędu medycznego.

PIŚMIENICTWO

1. Drobnik J., Trnka J., Susło R. i wsp. Nowa kategoria błędów medycznych — błąd informacyjny. *Fam. Med. Prim. Care Rev.* 2009; 11: 593–594.
2. Ustawa z dnia 05.12.1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyisty. *Dz. U.* z 2008 r., Nr 136, poz. 857 z późn. zm.
3. Plichta D., Doryńska A., Śpiwak R. Wzorce konsumpcji leków oraz występowanie polekowych działań niepożądanych wśród studentów kierunku zdrowie publiczne. *Pol. Merkuriusz Lek.* 2012; 32: 232–237.
4. Drobnik J., Susło R., Trnka J. i wsp. Znaczenie prawidłowego udzielania pacjentom informacji o lekach w kontekście zagrożeń w ruchu drogowym i miejscu pracy. *Fam. Med. Prim. Care Rev.* 2011; 13: 302–304.

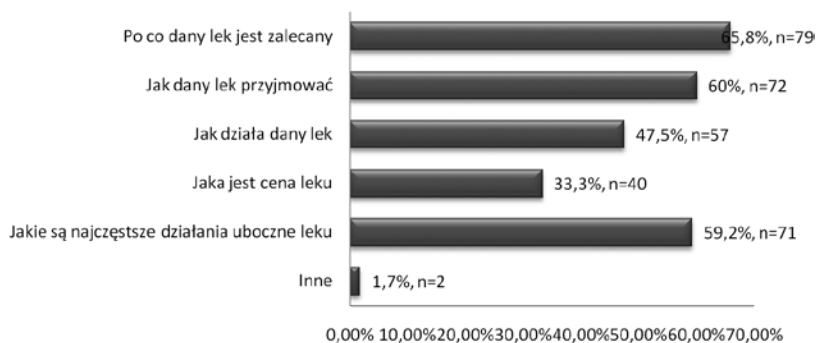

Rycina 1. Deklaracje pacjentów dotyczące uzyskiwania informacji związanej z leczeniem

Rycina 2. W przypadku jakich leków był/a Pan/i informowana o możliwych skutkach ubocznych?¹

¹Wartości nie sumują się do 100% z uwagi na możliwość zaznaczenia więcej niż jednej odpowiedzi

Rycina 3. Jakie informacje dotyczące zalecanego leczenia chciałby Pan/i otrzymać od lekarza podczas wizyty?¹

¹Wartości nie sumują się do 100% z uwagi na możliwość zaznaczenia więcej niż jednej odpowiedzi